

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OT	4
Història	OT	4
Ciències de l'Antiguitat	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Jordi Vidal Palomino

Correu electrònic: jordi.vidal.palomino@uab.cat

Equip docent

Carlos Heredia Chimeno

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits específics. Tanmateix, és convenient que haver cursat les assignatures d'Història Antiga obligatòries de cadascuna de les titulacions.

Objectius

En aquesta assignatura explorarem la Història Antiga des d'una perspectiva bèl·lica, analitzant les característiques fonamentals de la guerra, el seu impacte en les societats i el debat historiogràfic que ha generat. A més, examinarem la gestió de les relacions entre diverses realitats estatals en contextos de contacte i conflicte. Ens centrarem especialment en el Pròxim Orient Antic, Egipte, Grècia i Roma, reflexionant sobre les dinàmiques de la pràctica imperialista i el paper de la guerra en la configuració del món antic.

En tots els temes del programa s'incidirà especialment en les anomenades *veus oblidades* de la història, com ara les dones, els infants, els estrangers, els esclaus i altres col·lectius sovint marginats o invisibilitzats en els relats tradicionals sobre la guerra i el poder. Aquesta mirada crítica permetrà ampliar la comprensió dels fenòmens bèl·lics i imperials des de perspectives socials diverses i complementàries.

Competències

Arqueologia

- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Història

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Ciències de l'Antiguitat

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments per a l'anàlisi històrica.
- Comprendre i interpretar l'evolució de les societats antigues de la Mediterrània -des de la civilització egípcia fins el desmembrament de l'Imperi romà d'Occident- a partir de l'anàlisi de les realitats política, històrica, social, econòmica i lingüística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Reconèixer l'impacte d'alguns aspectes rellevants del món antic en la cultura i la societat contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar de manera crítica els discursos divulgatius, especialment en relació amb la ideologia i els biaixos etnocèntrics i sexistes.
2. Analitzar els processos d'aculturació entre els pobles de l'antiguitat clàssica.
3. Analitzar els processos històrics que condueixen als conflictes bèl·lics.
4. Analitzar les qüestions clau que permetin abordar l'estudi dels fenòmens històrics des d'una perspectiva de gènere.

5. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
6. Aprendre de manera autònoma.
7. Avaluar críticament els models que expliquen l'Època Antiga.
8. Avaluar i resoldre críticament els problemes historiogràfics propis dels estudis de la guerra.
9. Avaluar i resoldre críticament problemàtiques històriques pròpies de la història del gènere.
10. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
11. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
12. Conèixer els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
13. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques.
14. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
15. Dominar i identificar la història de l'entorn immediat.
16. Dominar la història universal de l'antiguitat.
17. Dominar la lectura de textos històrics escrits en suports diversos.
18. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
19. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
20. Explicar els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
21. Explicar els principals fets històrics de l'Egipte antic i del món grecoromà.
22. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
23. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
24. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
25. Identificar el context en que s'inscriuen els processos històrics
26. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
27. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets
28. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
29. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
30. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
31. Integrar l'estudi de la Catalunya antiga al discurs històric general i assenyalar-ne les singularitats.
32. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
33. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
34. Interpretar textos històrics en relació amb els contextos arqueològics.
35. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
36. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
37. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
38. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
39. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
40. Relacionar els textos històrics amb els seus contextos arqueològics.
41. Saber llegir textos històrics escrits en suports diversos.
42. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
43. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
44. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.
45. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.
46. Utilitzar les fonts de recerca pròpies de l'estudi de la història de Catalunya.

Continguts

1. Guerra i imperialisme a l'Antiguitat: marc teòric i metodològic
2. Conflicte i expansió al Pròxim Orient Antic
3. Estratègies militars i poder faraònic a l'Antic Egipte

4. La guerra al món grec: entre la polis i l'imperi
5. Violència, conquesta i control al món romà

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques i seminaris	41	1,64	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 13, 16, 17, 18, 21, 26, 28, 29, 32, 34, 35, 39, 40, 41, 43, 44
Tipus: Supervisades			
Pràctiques d'aula	13	0,52	1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45
Tutories	10	0,4	5, 8, 10, 17, 19, 22, 24, 30, 32, 33, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44
Tipus: Autònomes			
Estudi dels materials del curs i lectura de bibliografia	69	2,76	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 22, 24, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45

La metodologia docent consistirà en la combinació de classes expositives, presentació de ressenyes i treballs, lectura de bibliografia especialitzada, pràctiques d'aula i resolució d'exercicis.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació Contínua	50%	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46
Examen	50%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 39, 40, 41, 42, 43, 44

L'avaluació es basarà en quatre elements: dues proves escrites, un treball i l'assistència a classe. La nota final s'obtindrà a partir de la suma ponderada dels següents components:

- Element avaluable 1: Examen parcial dels blocs de Pròxim Orient Antic i Egipte - 25%
- Element avaluable 2: Examen final dels blocs de Grècia i Roma - 25%

- Element avaluable 3: Treball de classe amb ús crític de la intel·ligència artificial i enfocament en les veus oblidades - 40%
- Element avaluable 4: Assistència a classe, verificada mitjançant controls aleatoris - 10%

Perquè una activitat d'avaluació pugui ser tinguda en compte en la nota final, caldrà obtenir una qualificació mínima de 4 tant als exàmens com al treball.

Per poder optar a la reavaluació, caldrà haver realitzat les tres activitats principals: els dos exàmens i el treball.

El professorat informará, mitjançant Moodle o SIA, del procediment i de la data de revisió de cada activitat avaluativa en el moment de la seva realització o lliurament.

Irregularitats en l'avaluació: Qualsevol irregularitat que pugui suposar una alteració significativa de la qualificació comportarà un 0 en l'activitat afectada, amb independència de possibles mesures disciplinàries. En cas que es cometin diverses irregularitats dins d'una mateixa assignatura, la nota final serà un 0.

Qualificació de "No avaluable": L'estudiant rebrà aquesta qualificació si no ha completat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Criteris lingüístics: En les activitats escrites es penalitzaran les faltes ortogràfiques, lèxiques i/o sintàctiques. La penalització podrà oscil·lar entre 0,1 i 0,2 punts per falta sobre la nota final. Les faltes reiterades podran tenir una penalització acumulativa.

Adaptacions per a la docència virtual: Si les proves no es poden realitzar presencialment, es mantindrà la mateixa ponderació, però el format s'adaptarà a les eines virtuals disponibles a la UAB. Les activitats i la participació es gestionaran a través de fòrums, wikis, debats o plataformes com Moodle i Teams. El professorat garantirà l'accessibilitat o proposarà alternatives viables.

Avaluació única: Aquesta assignatura preveu l'opció d'avaluació única. En aquest cas, es realitzaran igualment tres activitats (els dos exàmens i el treball), amb la següent ponderació: 30% + 30% + 40%. El sistema de recuperació, la qualificació de "No avaluable" i el procediment de revisió seran els mateixos que en l'avaluació continuada.

Ús de la intel·ligència artificial (IA): En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'intel·ligència artificial com a part del desenvolupament del treball, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'estudiant en l'anàlisi i la reflexió personal. L'estudiant haurà de: (i) identificar quines parts han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades, i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes eines han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat. La manca de transparència en l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà una infracció de la integritat acadèmica i comportarà una qualificació de 0 no recuperable, o sancions majors en casos greus.

Bibliografia

Abrahami, Ph. / Battini, L. (eds.), 2008: *Les armées du Proche-Orient ancien (IIIe-Ier mil. Av. J.C.)*. Oxford.

Arrayás, I., 2024: *Estudios sobre la integración de los territorios anatólicos en el Imperio romano: violencia, diplomacia y control social en tiempos tardohelenísticos*. Zaragoza.

Arrayás, I., 2022: *Reflexiones sobre la reorganización romana de Oriente y de Occidente tras los conflictos mitridático y sertoriano. La acción pompeyana en Anatolia, Siria e Hispania*. Madrid.

Beard, M., 2012: *El triunfo romano*. Madrid.

Cadiou, Fr., 2018: *L'armée imaginaire*. París.

De Souza, Ph. (ed.), 2009: *La guerra en el mundo antiguo*. Madrid.

- Everson, T., 2004: *Warfare in Ancient Greece*. Trupp.
- Fuller, J.F.C., 2012: *Las batallas decisivas del mundo antiguo*. Barcelona.
- Goldsworthy, A., 2012: *En el nombre de Roma*. Madrid.
- Goldsworthy, A., 2011: *César*. Madrid.
- Goldsworthy, A., *La caída de Cartago. Las guerras púnicas*. Barcelona.
- Hanson, V.D., 1989: *The Western Way of War*. Nueva York.
- Hanson, V.D., 2004: *Matanza y cultura. Batallas decisivas en el auge de la civilización occidental*. México.
- Hanson, V.D. (ed.), 2012: *El Arte de la Guerra en el Mundo Antiguo. De las guerras persas a la caída de Roma*. Barcelona.
- Heckel, W., 2010: *Las conquistas de Alejandro Magno*. Barcelona.
- Kagan, D. / Viggiano, G. (eds.), 2017: *Hombres de Bronce. Hoplitas en la Antigua Grecia*.
- Le Bohec, Y., 1989: *L'armée romaine sous le Haut-Empire*. París.
- Le Bohec, Y., 2001: *César, chef de guerre: César stratège et tacticien*. París.
- Le Bohec, 2021: *Histoire des guerres romaines: Milieu du VIIIe siècle av. J.-C - 410 ap J.-C*. París.
- London, J.E., 2011: *Soldados y fantasmas*. Barcelona.
- Nadali, D. / Vidal, J., 2014: *The Other Face of the Battle. The impact of war on civilians in the Ancient Near East*. Münster.
- Parker, G. (ed.), 2010: *Historia de la guerra*. Madrid.
- Quesada, F., 2014: *Armas de Grecia y Roma*. Madrid.
- Sabin, P.A.G et alii (eds.), 2007. *The Cambridge History of Greek and Roman Warfare (2 vols.)*. Cambridge.
- Van Wees, H., 2005: *Greek Warfare: Myths and Realities*. Londres.
- Vidal, J. (ed.), 2010: *Studies on War in the Ancient Near East*. Münster.
- Vidal, J. / Antela, B. (eds.), 2011: *La guerra en la Antigüedad desde el presente*. Zaragoza.

Programari

No és necessària la utilització de cap programari específic. Les activitats es podran realitzar amb eines habituals com Microsoft Word. També es permet l'ús de sistemes d'intel·ligència artificial com ChatGPT, Copilot o DeepSeek en les seves versions gratuïtes o de pagament, sempre amb criteri crític i indicant-ne l'ús quan sigui pertinent tal i com queda reflectit a l'apartat d'avaluació.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt